

Anayasa Mahkemesi'nden Makul Sürede Yargılanma Hakkı Konusunda Özel Hukuk Alanına İlişkin Yeni İçtihat

22 Eylül 2015

Bir menfi tespit davasının 4 yıl 3 ayda tamamlanmasının yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikme teşkil ettiği ve bu nedenle de Anayasa Madde 36 kapsamında güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi'ne ("**AYM**") 27 Mayıs 2013 tarihinde 2013/3689 başvuru numarasıyla bireysel başvuruda bulunulmuştur.

AYM, 21 Mayıs 2015 tarihli kararıyla aşağıda belirtilen somut olaylar ve gerekçeler ışığında başvuru makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine hükmetmiştir.

- Başvurucu aleyhine 30 Aralık 2008 tarihinde menfi tespit davası açılmıştır. Başvurucu davalı sıfatıyla ilk oturumda kabul beyanında bulunmuş ve mahkeme de davanın kabulüne karar vermiştir. Ancak mahkeme harç, yargılama gideri ve avukatlık ücretinden başvuru sorumlu tutmuştur.
- Başvurucu kararı temyiz etmiştir. Yargıtay'ın ilgili hukuk dairesi 30 Mayıs 2011 tarihli kararı ile "davanın açılmasında kusuru bulunmayan ve ilk oturumda davayı kabul eden" başvuru aleyhine harç, yargılama gideri ve avukatlık ücretine hükmedilemeyeceğine karar vermiştir.
- Davacı karar düzeltme isteminde bulunmuş, bu istemi 1 Aralık 2011 tarihinde reddedilmiştir.
- İlk derece mahkemesi bozma kararına uymuş ve 18 Nisan 2012 tarihinde başvuru harç, yargılama gideri ve avukatlık ücretinden sorumlu tutulamayacağına hükmetmiş ve başvuru lehine avukatlık ücretine hükmedilmesine ilişkin talebini reddetmiştir.
- Başvurucu, yargılama boyunca yaptığı masrafların kendisine ödenmesine yönelik bir hüküm içermediği ve lehine avukatlık ücretine hükmedilmediği gerekçesiyle işbu kararı temyiz etmiştir.
- Yargıtay'ın ilgili dairesi bu temyiz talebini 6 Kasım 2012 tarihinde reddetmiştir.
- Başvurucu karar düzeltme talep etmiş olup, bu talebi de 2 Nisan 2013 tarihinde reddedilmiştir.

AYM başvuru kapsamında yapmış olduğu inceleme sonucunda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ("**Sözleşme**") ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ("**AİHM**") kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümüleri olan alt ilke ve hakların, Anayasa Madde 36 altında yer verilen adil yargılanma hakkının unsurlarından olduğunu belirtmiştir. Bu çerçevede, bireysel başvuru konusu olan makul sürede yargılanma hakkının da yukarıda belirtilen alt ilke ve haklardan olduğu ve adil yargılanma hakkının kapsamı içerisinde yer aldığı ifade edilmiş ve davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa Madde 141'inde göz önünde bulundurulması gerektiğine hükmetmiştir. Bu kapsamda AİHM'in kararlılık kazanan içtihadı ve Sözleşme Madde 6 ve Anayasa Madde 36 uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklerle ilişkin uyumsuzlukların makul sürede karara bağlanması gerektiğini belirtmiştir.

Bu noktada AYM, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde aşağıdaki kriterlerin incelenmesi gerektiğini ifade etmiştir.

- Davanın karmaşıklığı
- Yargılamanın taraf sayısı
- Tarafların ve makamların tutumu
- Başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaati

AYM, makul sürenin değerlendirilmesinde başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarihin, sürenin bitiş tarihi olarak ise yargılamanın sona erme tarihinin göz önüne alınması gerektiğini belirtmiştir. Başvuruya konu olan yargılamada bu tarihler 30 Aralık 2008 ve 2 Nisan 2013'tür.

AYM, başvuruya konu menfi tespit davasını incelediğinde; hukuki meselenin çözümündeki güçlük, yargılamanın niteliği, maddi olayların karmaşıklığı, delillerin toplanmasındaki engeller, taraf sayısı gibi kriterleri göz önünde bulundurmak suretiyle davanın karmaşık olmadığına ve başvurucunun usuli haklarını kullanmasının ve göstermiş olduğu tutum ve davranışların yargılamanın önemli ölçüde uzamasına sebebiyet vermediğine kanaat getirmiş ve gecikmenin mahkemelerin tutumundan kaynaklandığına ve bu nedenle de başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ve başvurucuya harç ve vekâlet ücretinin yanı sıra manevi tazminat ödenmesine oybirliğiyle hükmetmiştir.

Bu [linke](#) tıklayarak ilgili AYM kararının tam metnine ulaşabilirsiniz.

İLGİLİ ÇALIŞMA ALANLARI

- [Kamu İhaleleri ve Devlet Sözleşmeleri](#)